

Spółdzielnia socjalna – ścieżka do zatrudnienia¹

Spółdzielnia socjalna to podmiot, który łączy realizację zadań pożytku publicznego z działalnością gospodarczą czyli łączy cechy firmy i organizacji pozarządowej (biznesu i działania non-profit).

Przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków. Spółdzielnię socjalną mogą założyć: osoby bezrobotne, bezdomni realizujący indywidualny program wychodzenia z bezdomności, uzależnieni od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego, uzależnieni od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej, chorzy psychicznie, zwalniani z zakładów karnych, uchodźcy realizujący indywidualny program integracji, osoby niepełnosprawne.

W Polsce najczęściej są zakładane przez osoby bezrobotne oraz z orzeczeniami o niepełnosprawności (niezależnie od rodzaju i stopnia). Spółdzielnie socjalne działają na rzecz społecznej i zawodowej reintegracji jej członków, na różnych polach, choć większości w sektorze usług. Okazuje się, że w Polsce jest coraz więcej chętnych do założenia spółdzielni socjalnej. Obecnie w Polsce działa ponad 930 spółdzielni socjalnych - najwięcej (42 proc.) spółdzielni zatrudnia od 5 do 9 osób. Przyrost nowych spółdzielni spowodowały w ostatnich kilku latach przede wszystkim fundusze unijne (Program Operacyjny Kapitał Ludzki), które oferowały dotacje na założenie i półroczne wsparcie pomostowe plus szkolenia dla chętnych grup inicjatywnych.

Ustawa o spółdzielniach socjalnych przewiduje dwa typy spółdzielni socjalnych:

1. Spółdzielnia osób fizycznych

Może ją założyć co najmniej pięć osób spełniających wymienione wyżej warunki (grupa założycielska), jednak nie więcej niż pięćdziesiąt. w tym przynajmniej 50 proc. załogi muszą stanowić osoby, które wymagają reintegracji zawodowej i społecznej (osoby z orzeczeniami o niepełnosprawności, byli więźniowie, osoby wychodzące z bezdomności, uchodźcy, bezrobotni, chorzy psychicznie, uzależnieni po terapii). Nie ma natomiast limitu, jeśli chodzi o ilość spółdzielni, do których się należy, czyli każdy może być członkiem jednocześnie wielu tego typu podmiotów.

2. Spółdzielnia osób prawnych.

Do jej utworzenia wymagany jest udział przynajmniej dwóch osób prawnych, w praktyce najczęściej są to samorządy lokalne, ale mogą to być również organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia) i podmioty kościelne.

Dlaczego warto założyć spółdzielnię socjalną:

- W obu typach spółdzielni uchwała się statut, a członkowie wnoszą udziały i wpłacają wpisowe, które są obowiązkowe. Wysokość udziałów określa granice odpowiedzialności członków spółdzielni (spółdzielcy nie odpowiadają majątkiem własnym). Kosztem uzyskania przychodu w obu typach jest coroczna, obowiązkowa składka na rzecz Krajowej Rady Spółdzielczej, która obecnie wynosi 360 zł. Organami obu typów są walne zgromadzenie członków (kompetencje uchwałodawcze) i zarząd (kompetencje wykonawcze).

¹ <http://praca.gazetaprawna.pl/artykuly/780436,spoldzielnia-socjalna-zasady-i-dotacje.html?gclid=CPmqwYHuINQCFUGsGAodR7cFww> – dostępny 29 maja 2017 r.

- Rejestracja spółdzielni socjalnej jest całkowicie zwolniona z opłat sądowych (przy rejestracji i przy kolejnych zmianach). W całej Polsce działa Sieć Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) świadczących bezpłatną pomoc prawną, doradczą i księgową.
- Urzędy pracy dysponują środkami z Funduszu Pracy na założenie spółdzielni socjalnej i wkład nowego członka. Środki na wkład nowego członka spółdzielni to kwota nawet ponad 50 tys. zł, którą może otrzymać osoba niepełnosprawna zarejestrowana w pośredniaku. Warunkiem jej otrzymania jest wniosek z kalkulacją planowanych wydatków i poręczenie. Podobną ofertą jest refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej.
- Kwota dofinansowania wynosi tu ponad 20 tys. zł, a dofinansowane stanowisko należy utrzymać przez 24 miesiące.
- Urząd pracy dysponuje także środkami na refundację składek na ZUS dla zatrudnionych z grup defaworyzowanych (niepełnosprawni, bezrobotni). Spółdzielcy z orzeczeniami o niepełnosprawności dodatkowo mogą otrzymywać dofinansowane do swojej pensji w wysokości od 450 do nawet 2400 zł netto miesięcznie na każdego pracownika (wg stawek PFRON od II kwartału 2014).
- Spółdzielnie socjalne jako podmioty łączące realizację zadań pożytku publicznego z działalnością gospodarczą są uprawnione do aplikowania o granty (10 - 300 tys. zł) w programie operacyjnym Fundusz Inicjatyw Obywatelskich. W zasięgu spółdzielni są także konkursy samorządów na realizację określonych zadań, które zazwyczaj kojarzone są z organizacjami pozarządowymi. W realizacji takich zadań spółdzielnia może, tak jak organizacje pozarządowe, angażować wolontariuszy.
- Istnieje także ulga podatkowa. Zwolnione z zaliczek na podatek dochodowy są wydatki poniesione na reintegrację zawodową i społeczną członków spółdzielni (np. szkolenia, wyjazdy, spotkania, itp.)
- **Wsparcie Unijne** - Unia Europejska w perspektywie finansowej na lata 2014-2020 zapowiedziała utworzenie systemu preferencyjnych pożyczek dla przedsiębiorców społecznych (rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 346/2013 z dnia 17 kwietnia 2013 r. w sprawie europejskich funduszy na rzecz przedsiębiorczości społecznej, tzw. EuSEF). Pożyczek będą udzielały certyfikowane instytucje finansowe w poszczególnych krajach UE.
- **Prawo zamówień publicznych** - Spółdzielnia socjalna może interesować tych, którzy są nastawieni na zdobywanie zleceń od samorządów i sektora rządowego. Narasta trend stosowania w zamówieniach publicznych klauzul społecznych, czyli zapisów prozatrudnieniowych i prospołecznych zamieszczanych przez zamawiającego zgodnie z polskim i unijnym prawem zamówień publicznych. Klauzule występują w dwóch formach:
  - zamawiający określa, że w przetargu mogą wziąć udział tylko podmioty, które w co najmniej 50 proc. zatrudniają osoby niepełnosprawne (art. 22, ust. 2 ustawy Prawo zamówień publicznych) lub
  - zamawiający wymaga zatrudnienia przy wykonaniu zamówienia określonej kategorii osób lub wymaga stworzenia funduszu szkoleniowego dla finansowania kształcenia pracowników i pracodawców (art. 29, ust. 4 ustawy Prawo zamówień publicznych).

Spółdzielcza umowa o pracę - Pracownicy spółdzielni socjalnej są zatrudniani na podstawie spółdzielczych umów o pracę lub innych umów, które stosuje się w praktyce przedsiębiorstw. Spółdzielcza umowa o pracę różni się od zwykłej umowy o pracę że nie dopuszcza zwolnienia pracownika, który nadal jest członkiem (art. 186 § 2 prawa spółdzielczego). Oba stosunki (pracy i członkostwa) należy wygasić łącznie. Nie ma jednak wymogu prawa, by członek spółdzielni musiał być jednocześnie pracownikiem zatrudnionym na podstawie takiej czy innej umowy.

Podział zysku - Zysk na koniec roku (nadwyżka bilansowa) jest dzielony według zapisów ustawy o spółdzielniach socjalnych i nie może być podzielony pomiędzy członków spółdzielni. Według ustawy nadwyżka bilansowa jest przeznaczana na wewnętrzne fundusze spółdzielni, które mają na celu realizowanie jej celów społecznych.